

ДО ПИТАННЯ ПРО РОЛЬ ІНСТИТУТУ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ У СИСТЕМІ ПРАВА ТА ЕКОНОМІЦІ

Онещук Андрій Вікторович

аспірант

*Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва
імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, Україна*

У сучасному світі люди все частіше беруть кредити, беруть участь у фінансових угодах, інвестують у різні проекти. З цим тісно пов'язаний ризик несплати боргів та інших фінансових зобов'язань. Система господарських судів, яка уже не перше десятиріччя функціонує в Україні, покликана вирішувати господарські спори та інші питання, що виникають у господарській діяльності. Не існує універсальної моделі вирішення господарських спорів, а особливості вирішення господарських суперечок у різних країнах зумовлюються багатьма факторами, наприклад, розміром країни, історичними передумовами, приналежністю до правової сім'ї тощо [1]. Господарський спір у юридичній науці прийнято визначати як протиріччя між учасниками господарських відносин щодо різного розуміння взаємних прав та обов'язків, які наявні через реалізацію або порушення правових норм в економіці та які підлягають вирішенню сторонами або в юрисдикційному порядку [2]. Справи про банкрутство – це особлива категорія справ, завдяки яким спори між боржником та всіма його кредиторами вирішуються в особливий спосіб, який є специфічним виключно для даної категорії справ.

Неплатоспроможність і банкрутство є поширеними явищами у сфері господарювання, від яких може потерпати будь-який суб'єкт господарювання або його контрагенти-кредитори [3]. Відносини неплатоспроможності (банкрутства), які за своєю природою мають комплексний характер (матеріально-правовий і процесуально-правовий), у будь-якому разі повинні існувати у межах господарсько-процесуальної форми, адже, за загальним правилом, поки немає відкритого провадження у справі про банкрутство, говорити про відносини неплатоспроможності (банкрутства) не можна (не беручи до уваги санацію боржника до відкриття провадження) [4].

Законодавство України про банкрутство протягом періоду незалежності України розвивалося шляхом розширення кола суб'єктів, до яких можуть бути застосовані процедури банкрутства [5]. Кодекс України з процедур банкрутства (далі – КУзПБ), який набрав чинності 21 жовтня 2019 року, розширив можливості застосування процедур банкрутства на фізичних осіб-непідприємців та визначив нові правила проведення цієї процедури. З одного боку, нові правила дають більше можливостей для боржників, що опинилися у скрутному матеріальному становищі, пройти процедуру банкрутства та отримати другий шанс на фінансове відновлення. З іншого боку, це створює додаткові виклики для кредиторів, які можуть зазнати значних збитків через застосування процедур банкрутства до боржників-фізичних осіб.

В основі відкриття справи про неплатоспроможність громадянина лежить неможливість фізичної особи задовольнити грошове зобов'язання перед

кредитором [6]. Загалом завданням процедури банкрутства є погашення вимог кредиторів та відновлення платоспроможності боржника [7]. Тому у разі банкрутства фізичної особи стає актуальним питання щодо захисту прав боржників та кредиторів. Кредитори мають право на погашення своїх вимог, а боржники мають право на захист від неправомірних дій кредиторів. Тому важливо досліджувати законодавство та судову практику в цій сфері.

Банкрутство фізичних осіб безумовно впливає і на банківську систему, і на економіку країни загалом. Запровадження інституту банкрутства фізичних осіб покликано сприяти удосконаленню у тому числі і інвестиційної привабливості України, адже, як зазначається у науковій літературі, потрібно створювати умови, що сприятимуть захисту інвестицій, підвищенню їх кількісних та якісних показників [8].

Таким чином, інститут неплатоспроможності фізичних осіб відіграє важливе значення як в системі права України, дозволяючи врегульовувати суперечки між боржником та кредиторами, так і в економіці держави, покращуючи економічний клімат та інвестиційну привабливість країни.

Список використаних джерел:

1. Butyrsky, A. A., Nikolenko, L. N., Ivanyuta, N. V., Butyrskaya, I. A., & Kabenok, Y. V. (2021). Economic Disputes Resolving Models by Courts in the Post-soviet Countries. *J. Legal Ethical & Regul. Issues*, 24, 1.
2. Бутирський, А. А. (2015). Вирішення господарських спорів в Україні та країнах Східної Європи: дис.... д-ра юрид. наук: 12.00. 04. Нац. акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва ім. ФГ Бурчака. Київ.
3. Деревянко, Б. В., Туркот, О. А., & Прилуцька, А. В. (2022). Захист прав суб'єктів господарювання: навчальний посібник.
4. Бутирська, І. (2021). Проведення у справах про банкрутство як особливий вид провадження у господарському судочинстві. *Право України*, (4), 23-32.
5. Дутка, В. В. (2024). Історичний розвиток інституту неплатоспроможності (банкрутства) фізичних осіб в незалежній Україні. *Актуальні проблеми держави і права*, (101), 56.
6. Поляков, Р. Б. (2021). Підстави відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи за законодавством України і Німеччини. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*, 46.
7. Бутирський, А. А., Ніколенко, Л. М. (2021). Виплата винагороди арбітражному керуючому у справі про банкрутство: теоретичні і практичні проблеми. *Економіка та право*, (2 (61)), 25-32.
8. Деревянко, Б. В. (2020). Щодо формування та діяльності спеціалізованого інвестиційного суду України. *Підприємництво, господарство і право*, (3), 323-327.